

Grans dubtes envolten encara la gran contesa de la Guerra Civil, iniciada un 25 de juliol i que va causar 30.000 morts

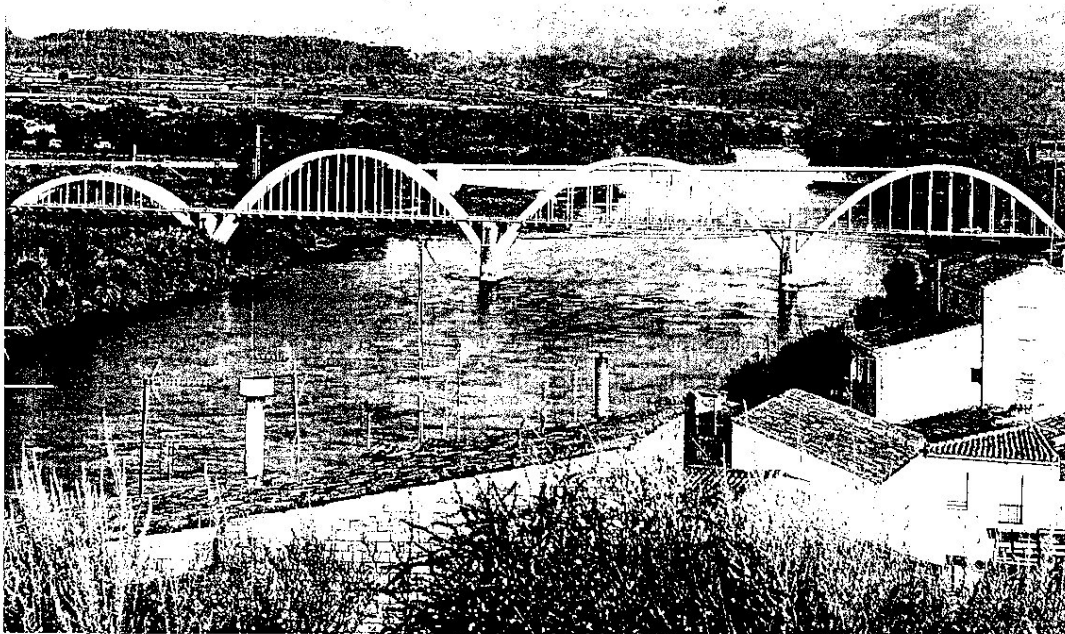
La batalla de l'Ebre, 75 anys després

TONI ORENSANZ
L'asseta d'Ebre

Duncan Longstaff es queixa amargament de la calor. Recorre aquests dies els escenaris de la batalla de l'Ebre, i els trenta i tants graus que marquen els termòmetres es fan gairebé insuportables per a aquest anglès que es troba organitzant un viatge que, al setembre, portarà 45 ciutadans britànics i nord-americans a conèixer els llocs de la cèlebre batalla de la guerra civil espanyola. "Es una de les grans batalles de la història europea i, a més, el 75è aniversari és un bon moment per venir a l'Ebre, recordar i commemorar què va succeir aquí", raona. I és que aquest estiu es compleixen ni més ni menys que 75 anys de la batalla de l'Ebre, que va començar tal dia com avui (fa unes hores: a les 0.15h) i es va prolongar durant 115 dies, en què va haver uns 30.000 mil morts, segons dades que seran sempre aproximades.

Els més joves que hi van prendre part, els xavals de la *quinta del biberó*, tenen ja 93 anys. Una efemeride tan rodona no tornarà a repetir-se per a ells, que avui pujaran de nou a la cota 705, com han anat fent des de l'any 1989. Una flama en memòria dels combatents recorrerà diferents poblacions de les Terres de l'Ebre a partir d'avui i fins el 16 de novembre, el dia en què la batalla va arribar a la seva fi.

La presència de Longstaff demostra fins a quin punt la Guer-

El pont de Móra, un dels punts per on els republicans van creuar el riu

Quaranta-cinc ciutadans britànics i americans viatjaran el setembre per conèixer els llocs de la batalla

ra Civil i la batalla de l'Ebre continuen provocant interès internacional. De fet, ja el van despertar en l'època com ho evidència que el pare de Longstaff (Johny Longstaff), als disset anys, es traslladés a Espanya com a voluntari en lluita contra l'amenaça feixista. "El meu pare sempre va parlar de la Guerra Civil i de la batalla de l'Ebre, i va escriure les seves memòries i fins i tot va gravar els seus records en cintes de cassat que va dipositar a l'Imperial War Museum, a Londres, perquè no es perdés el record del que havia viscut", afegeix. No és estrany, doncs, que amb els anys el fill sigui un directiu de l'International Brigade Memorial Trust, una organització que treballa per mantenir viva la memòria dels voluntaris internacionals que van viatjar a Espanya per combatre la revolta militar de juliol del 1936.

Però la batalla de l'Ebre, malgrat tot el que s'ha dit i tota la literatura que ha inspirat, aquí i allà, encara presenta importants llacunes. I una de les quals és el paper que, precisament, van fer algunes unitats internacionals en el transcurs de la batalla. Es

Duncan Longstaff, ahir a Marçà, rereguarda de la batalla

el cas de la XIV brigada mixta La Marseillaise, que va tenir un paper fonamental en les primeres hores del 25 de juliol en creuar l'Ebre a Amposta, que era una clara maniobra de distracció dels feixistes perquè el gruix de forces republicanes tingués èxit riu amunt. Així que van ser destrossats pels franquistes en aquest punt, en el tram final de l'Ebre, mentre aigües amunt (a Mequinensa, Flix, Riba-roja, Móra, Ascó), els seus companys de l'Exèrcit de l'Ebre tenien èxit i feien que els franquistes es repleguessin.

Van fer d'ham a posta, els de

La Marseillaise? Sabien que el seu pas pel sud estava cridat a un fracàs sagnant? A falta de respostes definitives a aquesta i a moltes altres preguntes, la Universitat Rovira i Virgili (URV) ha constituït recentment un grup interdisciplinari d'investigació, al qual s'han sumat professors i estudiosos universitaris però també grups d'història local dels nombrosos que han sorgit durant els últims anys.

I és que aquesta és una altra de les novetats importants al voltant de l'estudi i el coneixement de la batalla de l'Ebre dels últims anys. Fins i tot fa poc més

d'una dècada, en la majoria de pobles on va tenir lloc la contesa, eren pocs els que estaven disposats a parlar-ne. Avui dia, en canvi, hi ha grups activíssims, sovint de gent jove, apassionats per aquest esdeveniment històric i que, gradualment, han anat revelant detalls desconeguts fins i tot fa ben poc.

Un exemple és l'associació Lo Riu de la Fatarella, que va exposar recentment fotografies mai no vistes de la batalla de l'Ebre localitzades als Estats Units (a la Biblioteca Tamiment de la Universitat de Nova York) que els han permès localitzar sobre el terreny les coves des d'on els comandants de les brigades internacionals dirigien els combats de la serra de Pàndols.

Un descobriment que engrandeix encara més el mite de voluntaris internacionals com el nord-americà Milton Wolff, una veritable llegenda de la Guerra Civil, de qui es va dir que l'havia robat una núvia a Ernest Hemingway. I és que les fotos confirmen que la cova des d'on els comandaments militars del batalló Lincoln organitzaven els combats era a molt pocs metres de la primera línia de foc: la cota 666, tristament cèlebre, famosa per haver estat una carnisseria. "Déu n'hi do com de maleït era aquell penyal a la serra de Pàndols al qual van posar un número: el 666. Bonic número. Un penyal molt dur. Un

penyal molt dur per quedar atrapat al seu cim mentre els artillers de muntanya italians estellaven trossos de granit i acer amb trajectòries directes", va escriure Milton Wolff a la seva biografia, publicada a Espanya sota el títol *Otra colina* (Barataria, 2005).

Avui dia, fins i tot hi ha turisme al voltant de la batalla i les administracions el fomenten, en el que ha estat un altre canvi transcendent en la percepció so-

Els més joves que van prendre part en aquell episodi, els de la 'quinta del biberó', tenen ja 93 anys

cial de l'episodi bèl·lic. La batalla, vista així, té nombrosos accents turístics, entre els quals figuren cinc centres d'interpretació a la comarca de la Terra Alta, impulsats i gestionats pel Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre.

I hi cal sumar encara altres museus, de vegades de particulars, que no deixen de tenir interès malgrat que tenen, sovint, més entusiasme que pressupost. La batalla de l'Ebre continuarà fent parlar per anys que passin. ●